

Inleidende tekst

Digitale tools voor burgerparticipatie

Definitie	1
Geschiedenis.....	1
Belangrijkste principes	2
Uitdagingen	4
Verdere informatie	6

Definitie

Digitale tools voor burgerparticipatie verwijzen naar **online platformen en andere toepassingen** die gebruikt worden **om burgers actief te betrekken bij het politieke leven**.

Deze tools bieden een reeks expressieve en interactieve functies die ontworpen zijn om **de betrokkenheid van burgers aan te moedigen en participatie op grote schaal te vergemakkelijken**.

Geschiedenis

Om de ontwikkeling van digitale tools voor burgerparticipatie te begrijpen, moeten we eerst terugreizen naar de beginjaren van het internet.

Na een decennium dat werd gekenmerkt door statische websites en informatiedeling in één richting van het 'Web 1.0', nam het internet **begin jaren 2000** een grote wending. Websites werden interactief en zo ontstond het '**Web 2.0**', dat de basis legde voor het **participatieve en collaboratieve netwerk** zoals we dat vandaag nog steeds kennen. Het was op dit punt dat **collaboratieve tools** zoals Wikipedia opkwamen, net als **de eerste 'sociale netwerken'** met websites zoals Facebook en Twitter, die internetgebruikers in actieve bijdragers veranderden.

Vanuit een bepaald perspectief kunnen we deze sociale netwerken beschouwen als digitale tools voor burgerparticipatie, voor zover ze enerzijds door de politiek worden gebruikt om burgers te informeren en te raadplegen, en anderzijds door de burgers zelf om zich uit te drukken en deel te nemen aan het publieke debat, hun vertegenwoordigers in vraag te stellen of zelfs hun acties aan te vechten en zich collectief te organiseren om deel te nemen aan het democratisch bestuur.

Hoewel deze **algorithmische platforms** een kritische massa van gebruikers hebben, waardoor het gemakkelijk is om een groot aantal burgers te bereiken, hebben ze een

aantal **afwijkingen en beperkingen**. Ze zijn simpelweg niet ontworpen om burgerparticipatie aan te moedigen, burgers en politici met elkaar in contact te brengen en iedereen in staat te stellen bij te dragen aan het beheer van het gemeenschapsleven en de collectieve besluitvorming binnen een gemeenschap.

Sinds het begin van de jaren 2010 zijn er een aantal projecten ontstaan die **burgerbetrokkenheid en digitale technologieën combineren**, soms gegroepeerd onder de term "**civic tech**", civic technology, wat vertaald zou kunnen worden als 'technologie voor het burgerschap'.

Belangrijkste principes

Er zijn **veel digitale tools** om te voldoen aan de behoeften van democratische innovatie en in het bijzonder aan de huidige praktijken op het gebied van **burgerparticipatie**.

Sommige van deze tools richten zich op een **specifieke functionaliteit of use case** – bijvoorbeeld het ontwikkelen van voorstellen. Andere, meer uitgebreide of multifunctionele softwarepakketten lijken meer op **toolboxen** voor burgerparticipatie, die **functies bieden die zijn aangepast aan verschillende soorten of verschillende fasen van participatieprocessen** – bijvoorbeeld platforms die tools samenbrengen voor het verzamelen van ideeën, het opstellen van voorstellen en het stemmen.

Veel **verschillende actoren** (instellingen, verenigingen, commerciële ondernemingen) zijn dergelijke online toepassingen beginnen maken, gericht op één of meerdere van bovenvermelde functionaliteiten. De software wordt dan aangeboden onder **verschillende licenties** met verschillende financieringsmodellen. Hieronder valt ook **gratis of open source** software (bijvoorbeeld [Polis](#) of [Decidim](#)) en platforms die worden verkocht in de vorm van '**Software as a Service**' of SaaS (bijvoorbeeld [Fluicity](#) of [Bpart](#)), of een combinatie van beide (bijvoorbeeld [GoVocal](#)- voorheen Citizenlab - of [Cap Collectif](#)).

Fundamentele principes van de digitale tools

Ondanks hun verschillen, bezitten deze digitale participatieprojecten dezelfde **fundamentele principes** die ten grondslag liggen aan de werking van de tools:

1. Toegankelijkheid

Ze streven participatie na met zoveel mogelijk mensen, in het bijzonder door sommige geografische, tijds- of materiële drempels weg te nemen.

2. Transparantie

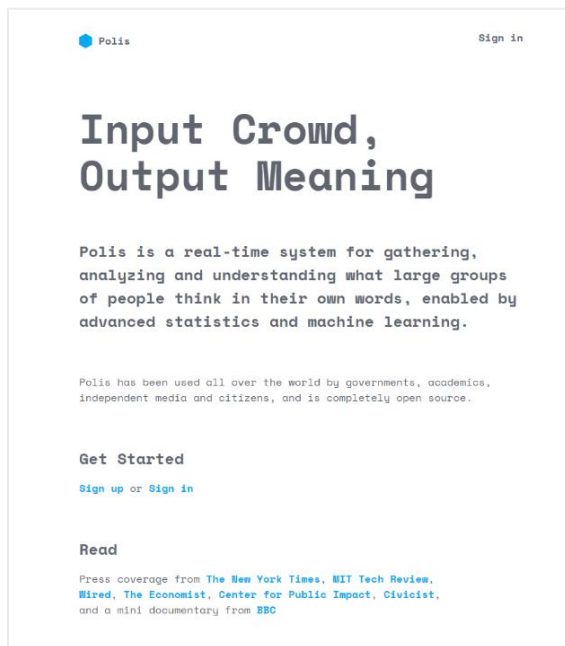
Ze maken besluitvormingsprocessen zichtbaarder en faciliteren de toegang tot openbare informatie. Bovendien hebben veel projecten gekozen voor open source, waardoor iedereen die bekend is met softwareontwikkeling kan nagaan hoe de toepassingen werken.

3. Verantwoordingsplicht

Ze bieden een kader voor de verantwoordingsplicht van politieke vertegenwoordigers tegenover burgers, voornamelijk wat betreft het monitoren van de resultaten van participatieve processen.

Twee concrete voorbeelden:

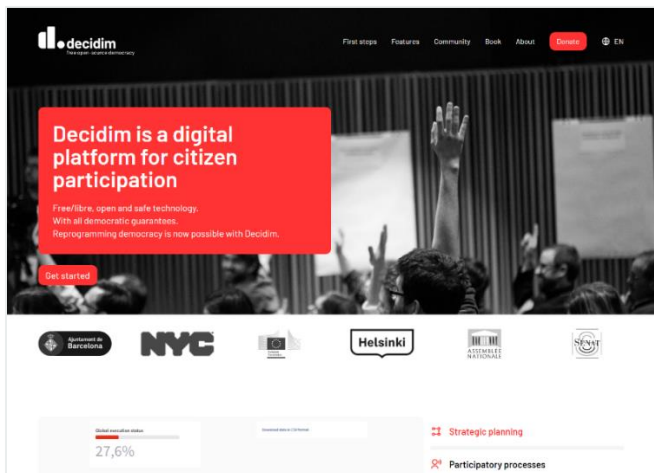
Polis

Dit is een opensource online tool ontwikkeld door [The Computational Democracy Project](#) waarmee de meningen van een groep mensen over **een bepaalde kwestie in realtime kunnen worden verzameld en geanalyseerd**. Concreet geven deelnemers korte argumenten of opmerkingen over een onderwerp of vraag die hen wordt voorgelegd. De andere deelnemers wordt dan gevraagd om een standpunt in te nemen over deze stellingen ('eens', 'oneens' of 'geen mening'). Op basis hiervan biedt Polis een realtime rapport dat het mogelijk maakt om te analyseren over welke meningen een consensus bestaat, hoe de meerderheid van de deelnemers zich positioneert, welke meningen zijn ontstaan in het gesprek, enzovoort.

Polis kan door elke gemeenschap worden gebruikt, tijdens een synchroon of asynchroon debat, face-to-face of online, om meningen over een bepaald onderwerp te peilen en inzicht te krijgen in de kwesties die tijdens de beraadslaging op het spel staan door middel van gegevens en grafieken die in een gedetailleerd rapport worden samengebracht.

Decidim

Decidim is een opensource softwarepakket dat oorspronkelijk is ontwikkeld door het stadsbestuur van Barcelona en dat wordt gebruikt door de Federale Overheidsdienst Beleid & Ondersteuning (BOSA) als onderdeel van het project '[MijnOpinie](#)'. Dit online platform biedt instellingen en andere organisaties de mogelijkheid om **'participatieve ruimten' te creëren om participatie binnen hun gemeenschap te organiseren.**

Zo is het mogelijk om zones voor 'overleg' te creëren (bijvoorbeeld voor een tijdelijke burgerraadpleging over een specifiek onderwerp), 'vergaderingen' (bijvoorbeeld om het werk van een permanente burgerraad te organiseren) of 'initiatieven' (bijvoorbeeld om burgers de mogelijkheid te bieden petities te lanceren).

Het Decidim-platform kan worden gebruikt **als een standalone versie of in combinatie met een offlineparticipatiesysteem**. Binnen elk van de participatieruimten kunnen verschillende modules worden geconfigureerd om burgers te laten participeren via voorstellen, enquêtes, begrotingen, monitoring, debatten, loting, vergaderingen, enzovoort.

Uitdagingen

Hoewel digitale tools voor burgerparticipatie het in theorie mogelijk maken om de reikwijdte van participatie te vergroten door meer burgers bij het besluitvormingsproces te betrekken, hebben deze technologische oplossingen in de praktijk bepaalde beperkingen.

1. Digitale kloof

Toegang tot het internet en beheersing van IT-tools blijven noodzakelijke voorwaarden voor het gebruik van online burgerparticipatieplatforms. Deze criteria zijn voor een aanzienlijk deel van de bevolking niet altijd vanzelfsprekend.

Volgens de [Barometer Digitale Inclusie](#), gepubliceerd door de Koning Boudewijnstichting in september 2022, had 39 % van de Belgen in 2021 zwakke digitale vaardigheden.

Voor meer informatie en aanbevelingen over dit onderwerp, zie ook het [Advies over de impact van de digitalisering van diensten](#), gepubliceerd door het Interfederaal Gelijkheidscentrum (UNIA), evenals de [studies uitgevoerd door het Brussels Gewest](#).

2. Betrokkenheid

Digitale tools voor burgerparticipatie maken bijdragen op grote schaal mogelijk, maar de mate van betrokkenheid op dergelijke onlineplatforms blijft relatief beperkt: het aantal geregistreerde personen in verhouding tot het potentieel van een dergelijk platform (bijvoorbeeld in verhouding tot de totale bevolking van een gemeente) kan soms vrij klein lijken, en het aantal actieve deelnemers (die bijvoorbeeld door middel van hun voorstellen of stemmen bijdragen aan het platform) kan ook beperkt zijn. Veel burgers volgen participatieprojecten op passieve wijze en verliezen uiteindelijk ook hun interesse in burgerparticipatie.

3. Vertrouwelijkheid

Om hun doelstellingen te bereiken en goed te functioneren, verzamelen digitale tools voor burgerparticipatie potentieel gevoelige gegevens (identiteit, meningen, stemmen, enzovoort). Het doel is om ervoor te zorgen dat deze persoonlijke gegevens veilig zijn en dat de privacy van de deelnemers wordt beschermd.

4. Beraadslaging

Digitale tools voor burgerparticipatie zijn nuttig voor het verzamelen van ideeën en meningen, maar maken echte beraadslaging niet gemakkelijk. Onlinedebatten kunnen losse opinies naar voor laten komen, zonder ruimte te bieden voor rustige uitwisselingen. Daarnaast kunnen online discussies en standpunten worden gemanipuleerd door actoren met eigen belangen.

Ondanks deze grote uitdagingen blijft het potentieel voor bestuursmodellen en hun ontwikkeling onmiskenbaar. Hoewel deze tools geen magische oplossingen zijn die zelfstandig een democratische lacune kunnen opvullen, bieden ze wel toegevoegde waarde voor de co-constructie van het overheidsbeleid en voor burgerschapseducatie.

Het is ook interessant op te merken dat het opzetten van een online platform voor burgerparticipatie instellingen en organisaties kan helpen bij het ontwikkelen van een participatieproces. Deze digitale tools helpen het proces in zijn geheel te structureren – van de presentatie op het platform tot het opdelen in verschillende fasen, het formaliseren van communicatiebehoeften, het opvolgen van het proces, enzovoort. Deze platformen beschikken over een administratief dashboard of contentmanagementsysteem dat vereist dat informatie op een bepaalde manier wordt georganiseerd, wat de mogelijkheid biedt om het participatieproces als geheel gepast te structureren.

Concreet stelt de resultaatmonitoringfunctie van een platform zoals Decidim (zoals hierboven voorgesteld) de verantwoordelijken van een participatief proces in staat om de aanbevelingen voortvloeiend uit een burgervergadering of de projecten ondersteund door een participatiebudget te coderen in het administratief dashboard van het platform, waardoor er publiekelijk gerapporteerd kan worden over de verwezenlijkingen en de voortgang.

Verdere informatie

- People Powered heeft een [gids voor digitale participatieplatforms](#) opgesteld om te bepalen wanneer een digitaal participatieplatform te gebruiken en hoe het te kiezen.
- People Powered heeft ook een [klassement van 30 digitale participatietools](#) gepubliceerd om deze tools te vergelijken op basis van verschillende criteria, zoals de beschikbare functies en de kosten en de betrouwbaarheid van de software.
- Via het project '[MijnOpinie](#)' biedt de Federale Overheidsdienst Beleid & Ondersteuning (BOSA) hosting, onderhoud en ondersteuning voor de configuratie van een onlineplatform op basis van de opensourcesoftware [Decidim](#) voor Belgische openbare instellingen.

